

L'orgue, una joia del Vendrell

JOIA: Qualsevol cosa d'un valor extraordinari i digna de gran estima

La fusteria

Del 17 al 30 d'octubre del 2008

L'orgue del Vendrell és avui un dels raríssims testimonis de l'orgueneria dels Scherrer.

A Suïssa tots els orgues de Samson Scherrer han desaparegut. A França, els instruments de Scherrer van tenir la mateixa sort. Només es conserven elements de Scherrer a Saint-Antoine l'Abbaye i també a la catedral d'Embrun. Però en ambdós casos, tan sols són parts molt reduïdes d'orgues, ja que es tracten de conjunts de tubs incomplets.

A la Catedral de Valence, avui només queda la caixa de l'orgue major de Scherrer, però en desapareixeren tots els elements de la part instrumental.

En aquest context, la posició de l'orgue del Vendrell resulta excepcional. Encara que aquest orgue no estigui en el seu estat original, la proporció de material original és considerable. Cap altre instrument conegut de Scherrer consta de tal proporció. Per això, aquest instrument ocupa un lloc particular a nivell internacional. La restitució rigorosa de l'orgue de Scherrer és possible ja que queden bastants elements i indicis per permetre una restauració fiable i amb una gestió reversible.

Es reuneixen totes les condicions per fer d'aquest orgue un testimoni excepcional de la orgueneria europea. Els Scherrer, pare i fills, van aconseguir aquesta dimensió treballant a diversos països.

Resulta incontestable que una restauració rigorosa de l'orgue de Scherrer s'imposi avui, encara que la darrera restauració sigui bastant recent.

Eric Brottier – 2005

Enginyer i organista

Tècnic-Conseller del Ministeri de Cultura del Govern francès

Responsable del projecte de restauració de l'orgue del Vendrell

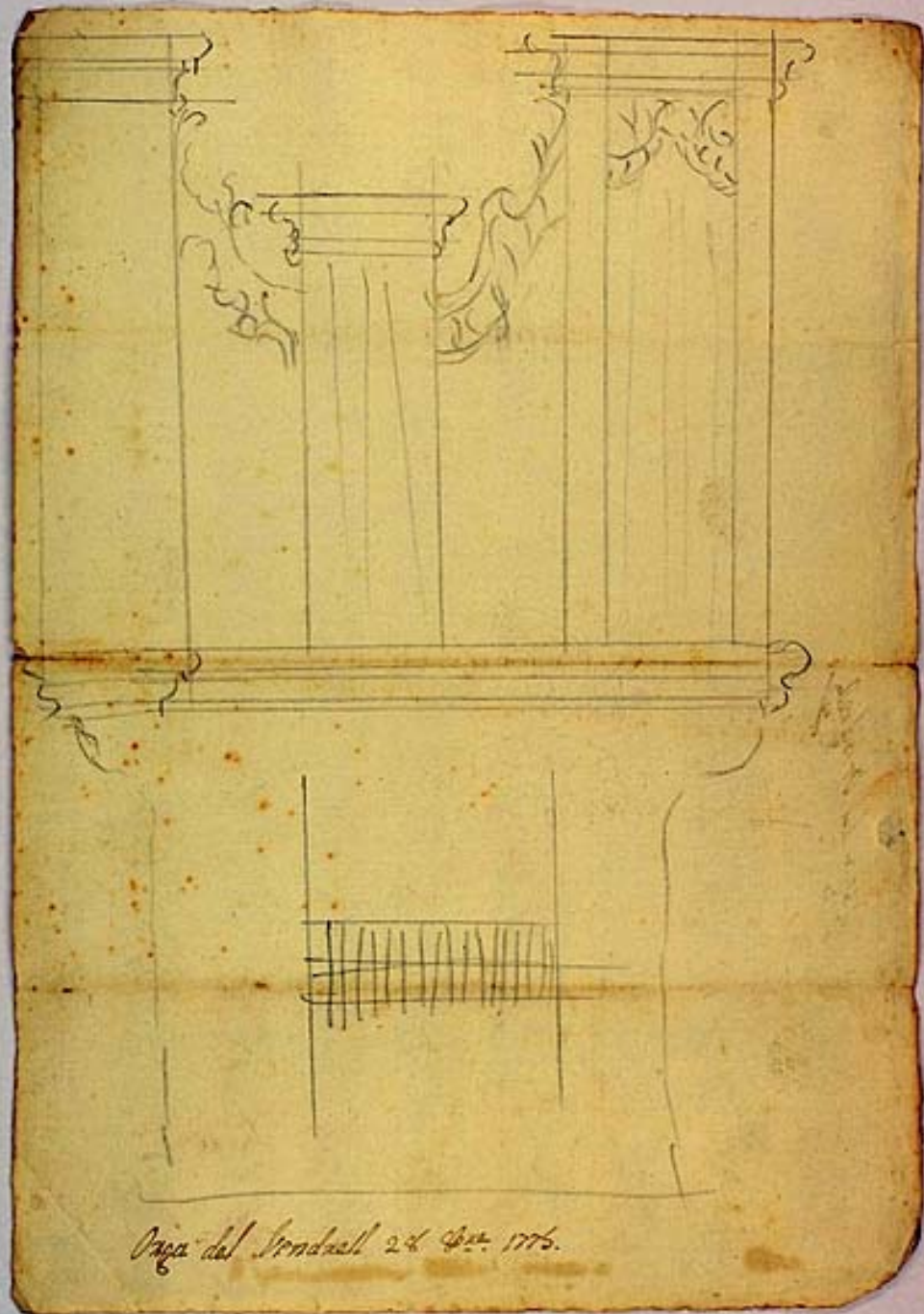
Embrun

Saint-Antoine l'Abbaye

Valence

Orga del Vendrell 24 Oct. 1775.

Nota de un orga proporcionat per
leglesia parroquial de la vila del Vendreil

- 1^a Se a de fer una caixa ab tres toras ala moderna et de mida proporcionada per contenir una orga de 18 registres, lo escultura p[er] tenir las flautes tambe te de anar a compta de lorganer
- 2^a Se a de fer tres manxas grans y dun sol plech
- 3^a Se a de fer un segret per lorga de 48 canals ab las vantallolas tapas movements y verguillas coresponent y proporcionat per 15 registres
- 4^a Se a de fer dos teglats de 48 tegles quadun sino que el segret no tendra mes de 25 tegles muventas

Registres de lorga gran

+ Cara de 14 palms destany	48
+ Bordo de 14 palms la primera octava de fusta y lo de mes de metall	48
+ octava	48
+ Cornet de 4 flautes per tegla de ma dreta	175
+ nazard ab 12 ^{na}	48
+ nazard ab 15 ^{na}	48
+ flauta travessera de ma dreta	25
quinsena	48
fornitura de 4 flautes per teglas	192
alemanya de 4	192
cinbalet de 3	144

Nota de un orga proporcionat per leglesia parroquial de la vila del Vendreil.

1. Se a de fer una caixa ab tres toras ala moderna et de mida proporcionada per contenir una orga de 18 registres, lo escultura p[er] tenir las flautes tambe te de anar a compta de lorganer
2. Se a de fer tres manxas grans y dun sol plech
3. Se a de fer un Segret per lorga de 48 canals ab las vantallolas tapas movements y verguillas coresponent y proporcionat per 15 registres.
4. Se a de fer dos teglats de 48 tegles quadun sino que el Segret no tendra mes de 25 tegles muventes

Registres de lorga gran

	flautes
+ Cara de 14 pams destany	48
+ Bordo de 14 palms la primera octava de fusta y lo de mes de metall	48
+ octava	48
+ cornet de 4 flautes per tegla, do ma dreta	175
+ Nazard ab 12 ^{na}	48
+ Nazard ab 15 ^{na}	48
+ Flauta travessera, de ma dreta	25
Quinsena	48
Fornitura de 4	192
Alemanya de 4	192
Cimbalet de 3	144

Trompetas real - - - - - 48
 Clarins clar - - - - - 48
 Clarins de campana de ma dreta - - - - - 25
 Clarins de quinsena de ma esquerra - - - - - 23

per lo segunt teglat que es de
 los ecos, se te de fer un segret de 25 canals
 ab sus muvimient corespondent per dos
 registres que son
 flautat de 14 palms - - - - - 25
 trompetilla o violins - - - - - 25

per las contras se necesita tanbe
 un teglat de un octava ab son segret
 y muuvement corespondent per un registre
 de flauta de 14 palms de fusta - - - 11
 mas un registre de temblar

tot lo sobredit me obligo de fer en totes
 las reglas de lart a dit de expert y fornir
 tot los materiales necessarios per dita obra
 menos la fusta que se me deura fornir, asi
 como alojamiento franch, ab lits, cadiras y taulas
 manchados, y mestre de casa; lo preu de tot lo sobre
 dit es de mil cinqcents septanta cinguenta que se
 me pagara de a mode, 250 lo dia de la firma de
 la contracta, 250 lo dia que vindran a travallar los
 fadrins al vendrell, 500 # per lo mes de juliol

Trompetas real 48
 Clarins clar 48
 Clarins de campana de ma dreta 25
 Clarins de quinsena de ma esquerra 23

per lo segunt teglat que es de los ecos, se te de fer un
 Segret de 25 canals ab sus muvimient corespondent per
 dos registres que son

Flautat de 14 pams 25
 trompetilla o vilcolins 25

per las contras Se necesita tanbe un teglat de un
 octava ab Son Segret y muvimient corespondent pre un
 registre de flauta de 14 palms de fusta 11

més un registre de temblar

tot lo Sobredit me obligo de fer en totes las reglas de
 lart de dit de expert y fornir tot los materials
 nessessara per dita obra menos la fusta, que se me
 deura fornir, assi coma alojamiento franch, ab
 lits, cadiras y taulas manchadir, y mestre de casa; lo
 preu de tot lo sobre dit es de mil cinqcents septanta
 cinc liura, que se me pagara de et mode, 250 # lo dia
 de la firma de la contracta, 250 lo dia que vindran a
 travallar los fadrins al vendrell, 500 # per lo mes de
 juliol

proxim, en el tems que tocava la dita orga, y
les 575 # per tot lo mes de novembre proxim
ab la obligacion de mi part de tenir la dita
orga ^{acabada} per tot lo mes de agost proxim, fet al
vendrell lo 28 de octbr de 1775

L. Scherret.

respecto que las possibilitats de la obra de leglesia
son limitats, me obligo per ara de posar en
execucion lo sobredits projecto de aqueix mode,
fer la Caixa ab la Sculptara y donarli un color
de cafe ^{ab vernis} proporcionat com esta dit los teglats,
manxas, y lo segret de lorga gran proporcionat
per los 15 registres; y per lo present seposara los
registres de la Cara, Bordo, octava, Cornet, nasard ab 12na,
nasard ab 15na, y flauta travessera; lo que me
obligo de tener concluid per lo dia de Sta ana,
proxim, per lo preu de huit centas lliures
pagadoras como esta dit dalt las dos premeras
pagas, y la tercera sera de 300 # que se pagaran per
lo dit dia de Sta ana, ab la Confiencia ^{obligacion} que
de concluir el primitivo plan sempre que se
proporcione possibilitat a la obra de leglesia de
subministrar las pagas sobredits; vendrell
y octbr 28 de 1775

L. Scherret.

proxim, en el tems que tocava lo dit orga, y les 575 #
per tot lo mes de novembre proxim ab la
obligacion de mi part de tenir lo dita orga acabada
per tot lo mes de agost proxim, fet al vendrell lo 28
de octb de 1775

respecto que les possibilitats dela obra de leglesia
son limitats, me obligo per ara de posar en
execucion lo sobredits projecto de aqueix modo,
fer la Caixa ab la Sculptara com esta dit y donarli un
color de cafe ab vernis, proporsionat com esta dit;
los teglats, manxas, y lo segret de lorga gran
proportionat per los 15 registres; i per lo present
seposera, los registres de la Cara, Bordo, octava,
cornet, nasard ab 12na, nasard ad 15na i flauta
travessera; lo que me obligo de tener concluid per
lo dia de St^a ana proxim, per lo preu de huit centes
lliures pagadoras como esta dit dalt las dos
premeras pagas y la tercera sera de 300 # que se
pagaran per lo dit dia de Sta^a. Ana, ab la confianca
y obligacion de concluir el primitivo plan sempre
que se proporcione possibilitat a la obra de leglesia
de subministrar las pagas sobredits, vendrell y
octbr 28 de 1775

Aprovan la sobredita contracta los obrers de la
Iglesia Dⁿ Manuel Aumatell Rector
Joseph Clariana obrer
Salvador Ramon Indultu Rector

vuy dia 25 de abril de 1776 se a resolt per los
abaix firmats donar cumpliment a la contracta
y ajust tras explicat, y de mes afegir una Cadireta
proporsionada a larga, la caixa ab dos toras y
escultura coresponent; color y barnis com a larga
gran; lo teclat de 48 teglas y igual a los dos de
mes, y un segret de 48 Canals ab los tapes, registres,
ventallolos y moviments coresponents per los
registres siguientes

Cara de 4 palms flautas	- - - - - 48
Borde la primera octava de fusta y lo demes de metall	- - - - - 48
Cornetilla de 4 flautas	- - - - - 100
nasard ab 12 ^{ona}	- - - - - 48
nasard ab flaviol	- - - - - 48
Cromhorn co es baixons y hobuesos	- - - - - 48
y flauta alamanada o travessera que estava destinada a larga gran	- - - - - 25
y al puesto de dita flauta travessera se posera al orga gran un registre de cimbala de tres flautas per teglas son	- - - - - 144
y se añadira un registre de veus humana que son flautas	- - - - - 48

Aprovan la sobredita contracta los obrers de la Iglesia Dⁿ.
Manuel Aumatell rector
Josep Clariana obrer
Salvador Ramon

vuy dia 25 de abril de 1776 s'ha resolt per los abaix firmats
donar cumpliment a la contracta y ajust tras explicat, y de
mes afegir una cadireta proporsionada a larga, la caixa ab
dos toras i escultura coresponent; color y barnis com a larga
gran; lo teclat de 48 teglas igual a los dos de mes, y un
segret de 48 canals ab les tapes, registres, ventallolos y
moviments coresponents per los registres siguiente

cara de 4 pams flautas	48
Bordó la primera octava de fusta y lo demes de metall	48
Cornetilla de 4 flautas	100
nasard amb 12 ^{ena}	48
nasard ab flaviol	48
Cromhorn co es baixons y hobuesos	48
i flauta alamanada o travessera que estava destinada a larga gran	25
i al puesto de dita flauta travessera se posarà al orga gran	
un registre de cimbala de tres flautas per tegla son	144
y se añadira un registre de veus humanes que son flautas	48

tot lo tras dit me obligo de fer fens las
reglas delart coma esta dit y fornir tots los
materials necessaris a excepcio de la fusta
y fer tanbe la barana y cornicho de la tribuna
per lo preu de dos mil dos centas cinquantas
liuras, que es lo ajust de tot lo sobredit
orga, y que se me pagaran de es modo, las
dos primeras pagas coma esta dit per la
tras dita contracta, la tercera de doscentas
cinquantas liuras per tot lo mes de maig
proxim, cincantas per santana proxim,
cincantas per nadal proxim, y los cincantas
restantas per pasqua florida de l'any de
1777, que tot junt son la quantitat de 2250 #
ab la obligacio de mi part de tenir tota
la dita obra acabada y reconeguda antes
de dita ultima paga

L. Scherter

tot lo tras dit me obligo de fer fens las reglas
delart com esta dit i fornir tots los materials
nesseraris a excepcio de la fusta i fer tanbé la
barana i cornielha de la tribuna per lo preu de
dos mil dos centas cinquantas liuras, que es lo
ajust de tot lo sobredit orga i que se me
pagaran de es modo, las dos primeras pagas
com esta dit per la tras dita contracta, la tercera
de doscentas cinquanta liuras per tot lo mes de
maig proxim, cincantas per Santana proxim,
cincantes 500 per nadal proxim y los cincentas
restantas per pasqua florida de l'any de 1777,
que tot junt fan la quantitat de 2250 # ab la
obligacio de mi part de tenir tota la dita obra
acabada y reconeguda antes de dita ultima
paga.

Joaquim Vicente Organista de la cathedral de Tarragona,
y lo Reverent Feliz Aloy Pbre. organista de Riudecols, y
Joseph Prius Mestre Estanyer de la Ciutat de Tarragona,
com á Examinadors, y Visors del Orga de la Parroquial
Iglesia de la Vila del Vendrell, los quals foren omenats per
tals per lo Magific Ajuntament de iltla Vila junt ab lo
Reverent Señor Rector. Certificam, que havent practticat
totas las Diligencias correspollents a nostra facultat,
Declaram, que es de tan elevat ingeni tota la fábrica, y
construcció de dit Orga, que fins bui no es possible lo
Artifise haver practicat, ni menos haver treballat una
obra de tanta, satisfasió com lo Orga de esta Parroquial
Iglesia pues repugnant nostron geni en admetrer
semblant commisió, confessam que nons auriam
arepentit de no haver lograt la satisfasió de una obra tan
elevada, sens repugnar en ningun dels molts registres
que en dit Orga se conte, essent fa major part de ells de
gust tan exsellent, que no encontrem termes per realzar
al Arlifise; sols diem, y plenament certiticam unanimes
que en tot lo Orga no se encontra sino molt, que admirar
en tan justificat acert pues de la dulsura y suavitat de tot
ell se compren ab la rectitut en que dit Artifise

Joaquim Vicente Organista de la cathedral de Tarragona,
y lo Reverent Feliz Aloy Pbre. organista de Riudecols, y
Joseph Prius Mestre Estanyer de la Ciutat de Tarragona,
com á Examinadors, y Visors del Orga de la Parroquial
Iglesia de la Vila del Vendrell, los quals foren omenats per
tals per lo Magific Ajuntament de iltla Vila junt ab lo
Reverent Señor Rector. Certificam, que havent practticat
totas las Diligencias correspollents a nostra facultat,
Declaram, que es de tan elevat ingeni tota la fábrica, y
construcció de dit Orga, que fins bui no es possible lo
Artifise haver practicat, ni menos haver treballat una
obra de tanta, satisfasió com lo Orga de esta Parroquial
Iglesia pues repugnant nostron geni en admetrer
semblant commisió, confessam que nons auriam
arepentit de no haver lograt la satisfasió de una obra tan
elevada, sens repugnar en ningun dels molts registres
que en dit Orga se conte, essent fa major part de ells de
gust tan exsellent, que no encontrem termes per realzar
al Arlifise; sols diem, y plenament certiticam unanimes
que en tot lo Orga no se encontra sino molt, que admirar
en tan justificat acert pues de la dulsura y suavitat de tot
ell se compren ab la rectitut en que dit Artifise

se ha esmerat en tota la Fábrika, pues
el agrado dulzura y suavitat denota com
certifica lo Mestre Estanyer ser tot lo Estany com prometé
dit Artífice en sa contracta, y no podia donar el realce q
dona dita Obra, a no mediara dila circun-
stancia. A mes q lo Major Eco per
nosaltres es veurer tots los registres de llenguateria tan ben exsecutats,
que se pot injerir, que dins breu temps será
dit Fabricant o factor de Orgas Don Lluís
Scherrer el non plus ultra. Aixís ho certificam
y firmam vay als 20 de Abril de 1777, en
la Vila del Vendrell.

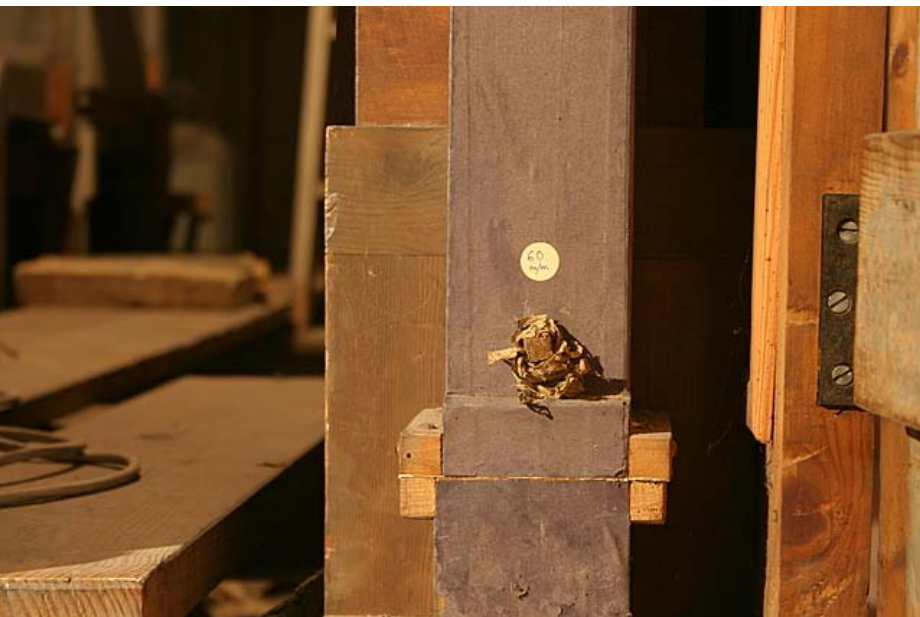
se ha esmerat en toda la fábrica, pues de
agrado dulzura
y suavitat denota com certifica lo Mestre
Estanyer ser tot lo Estany com prometé
dit Artífice en sa contracta, y no podia donar
el realce, que dona dita Obra a no
mediar dila circunstancia. A mes que lo
Major Eco per nosaltres es veurer tots los
registres de llenguateria tan ben exsecutats,
que se pot injerir, que dins breu temps será
dit Fabricant o factor de Orgas Don Lluís
Scherrer el non plus ultra. Aixís ho certificam,
y firmam vay als 20 de Abril 1777, en la vila
del Vendrell. Joaquin Vicente organista de la
Calhedral de Tarragona, Reverent Felix Aloy
Pbre. y Organista de Riudecols, Joseph Prius
mestre estanyer de Tarragona.»

- Tenim l'orgue antic més complert de Catalunya
- OBJECTIU: Restituir la configuració històrica de l'instrument, tant a nivell físic com sonor.

- El moble de la caixa de la cadireta no és conforme amb la caixa original. És massa fonda i està feta amb fusta contraxapada, que no és fusta noble com la que té l'orgue major
- El vincle de l'organista amb l'orgue s'ha de restablir aproximant les dues caixes.

L'alimentació és deficient. Les manxes comporten pèrdues d'aire. L'alimentació general de l'orgue és completament inadaptada a l'estil de l'orgue. Tenim les manxes molt allunyades de l'orgue. Les manxes interiors de tapes flotants són totalment inadequades per una harmonia de tipus clàssic i no produeixen un bon aire.

Certes peces de fusta de pi estan plenes de **corcs** i és urgent curar les parts internes. S'han de restaurar les tapes dels salmers (secrets) perquè siguin perfectament estancs i assegurin una afinació estable.

La **mecànica de les notes** resulta dolenta. Els nombrosos punts de fricció donen un toc irregular, causant dificultats a l'hora d'interpretar matisos musicals fins. Les tecles tenen molt de moviment i irregular, sobretot a la Cadireta

La mecànica de les tecles és de tipus contemporani i no dóna bones relacions d'obertura a les vàlvules.

Els **tubs** de l'orgue estan en mal estat. Han de ser objecte d'una acurada restauració per posar-los de nou en una perfecte geometria.

L'orgue té molta **pols** i ha de ser completament netejat.

L'alt valor històric i la quantitat considerable de tubs originals fa inconcebible deixar l'instrument en aquest estat.
D'origen conserva els secrets, la caixa i al voltant del 90% dels tubs

No és possible afinar correctament els **tubs**. L'harmonització és irregular i el sistema d'afinadors que es va aplicar als tubs no permet una afinació precisa i durable. Els talls dels tubs ja no tenen la seva alçada original i l'alçada de certes boques va ser modificada. Sobretot és imprescindible corregir el nefast efecte de les dents a les ànimes dels tubs. Tots els tubs varen ser tallats de nou per donar a l'orgue un to modern. El to d'origen era un mig to baix, o potser més. Els tubs ja no sonen segons el seu metratge d'origen.

La **mecànica de les notes** resulta dolenta. Els nombrosos punts de fricció donen un toc irregular, causant dificultats a l'hora d'interpretar matisos musicals fins. Les tecles tenen molt de moviment i irregular, sobretot a la Cadireta

L'aixecament de l'orgue major es incompatible amb la mecànica basculant que existia originalment en la Cadireta
L'allunyament de les dues caixes (orgue major i cadireta) és incompatible amb la mecànica de la cadireta.

La **transmissió elèctrica** dels registres del pedaler és deficient. La disposició del **pedal** modern és incompatible amb la bona repartició dels elements mecànics que s'han de reconstruir.

Il était très important pour moi de pouvoir jouer cet instrument construit en 1776 par le facteur suisse Ludwig Scherrer, car je m'intéresse beaucoup aux orgues construits par son père Samson Scherrer (1698-1780), qui était originaire de Suisse orientale et s'était fixé à Genève vers 1738. Depuis long temps j'effectue des recherches historiques sur ce sujet.

L'orgue de El Vendrell a une grande valeur historique, et ceci d'autant plus qu'il semble être le dernier instrument encore existant de ce facteur suisse qui s'était implanté en Catalogne vers 1760. Ludwig Scherrer avait été formé par son père et avait travaillé sur plusieurs instruments en collaboration avec lui avant de se mettre à son compte.

Si la conception sonore de l'orgue d'El Vendrell est tout à fait dans le style régional, le buffet est bien dans la ligne de ceux que son père a construits, en France et en Suisse.

Je suis très heureux qu'un projet de restauration soit en route, car il est certain que dans son état actuel, l'orgue de Ludwig Scherrer, malgré de très beaux restes, ne donne plus le résultat sonore qu'on en attendrait.

François Delors-Juliol 2008

Organista titular de la catedral de Saint Pierre de Genève (Suisse)

Professor honorari del Conservatori Superior de musica de Genève

Investigador i expert sobre la nissaga d'orgueners Scherrer.